

Diyabette Komplikasyonlara ?li?kin Risk Alg? Ölçe?i

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2026). *Diyabette Komplikasyonlara ?li?kin Risk Alg? Ölçe?i*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=20029>

Özet

Diyabette Komplikasyonlara İlişkin Risk Algı Ölçeği, bireylerin **Diyabet Mellitus** hastalığının kronik komplikasyonlarına gelişme olasılığına ve bu komplikasyonların ciddiyetine dair sahip oldukları öznel değerlendirmeyi ölçmek amacıyla geliştirilmiş psikometrik bir araçtır. Bu ölçek, diyabetli bireylerin sağlık davranışları, tedaviye uyum düzeylerini ve hastalık yönetimine katılmaları anlamak açısından kritik öneme sahiptir.

Ölçek, Taskin-Yilmaz, Karakoc-Kumsar ve Çelik (2018) tarafından Türk kültürüne **Uyarlama** çalışması yapılarak kazandırılmıştır. Bu uyarlama, ölçeğin dilsel ve kültürel geçerliliğini sağlayarak, Türkiye'deki sağlık profesyonelleri ve araştırmacılar için diyabete özgü risk algısını geçerli ve güvenilir bir şekilde değerlendirme imkanı sunmaktadır.

Orijinal ölçek, **Risk Algısı** kavramının temel bileşenlerini (algılanan duyarlılık ve algılanan ciddiyet) kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır. Türk versiyonunun psikometrik özellikleri, ölçeğin klinik ve araştırma ortamlarında kullanımının uygunluğunu desteklemektedir.

Anahtar Kelimeler

Diyabet, **Diyabet Mellitus**, Komplikasyon, **Risk Algısı**, Sağlık Davranış, Psikometri, Uyarlama, Hemşirelik.

Yazarlar

Feride Taşkın Yılmaz, Ayşe Karakoç Kumsar, Serpil Çelik

Amaç

Diyabette Komplikasyonlara İlişkin Risk Algı Ölçeği'nin temel amacı, Tip 1 veya Tip 2 **Diyabet Mellitus** tanısı almış bireylerin, hastalığının uzun vadeli etkileri ve potansiyel komplikasyonları (örneğin, nöropati, nefropati, retinopati) hakkındaki kişisel risk değerlendirmelerini nicel olarak belirlemektir. Bu ölçüm, bireylerin kendi sağlık durumlarına ne kadar duyarlı olduklarını ve olası sonuçları ne kadar ciddiye aldıklarını ortaya koyar.

Elde edilen veriler, sağlık eğitim programlarının geliştirilmesinde ve kişiselleştirilmesinde kullanılır. Düşük **Risk Algısı**na sahip bireylerin belirlenmesi, bu kişilere yönelik motivasyonel görüşme teknikleri veya yönlendirici eğitim stratejileri uygulanmasına olanak tanır, böylece tedaviye uyum ve öz yönetim becerileri artırılabilir.

Yapı

Ölçek, psikolojik bilimlerdeki **Risk Algısı** teorilerine dayanmaktadır. Bu yapı, genellikle iki ana boyutta incelenir:

Algılanan Duyarlılık (Perceived Susceptibility): Bireyin, diyabet komplikasyonları (kalp hastalığı, böbrek yetmezliği vb.) gerçekten gelişme olasılığını ne kadar yüksek olduğunu dair inancı.

Algılanan Ciddiyet (Perceived Severity): Bireyin, eğer bu komplikasyonlar ortaya çıkarsa, bunların yaşam kalitesi üzerindeki potansiyel olumsuz etkilerinin ne kadar ciddi olacağına dair değerlendirmesi.

Ölçek, bu iki boyutu ölçerek, bireyin riskle ilgili motivasyonel durumunu kapsamlı bir şekilde analiz etmeyi hedefler. Yüksek risk algısı, bireyin koruyucu sağlık davranışlarına (diyet, egzersiz, ilaç uyumu) daha fazla katkıyı teşvik ettiyi varsayılır.

Geçerlik

Diyabette Komplikasyonlara İlişkin Risk Algı Ölçeği'nin Türk popülasyonu için **geçerlik** çalışmaları, Taşkın Yılmaz ve arkadaşları (2018) tarafından gerçekleştirilmiştir. Bu çalışmalar, ölçeğin teorik yapıyı doğru bir şekilde ölçtüğünü kanıtlamayı amaçlamıştır.

Geçerlik türleri arasında muhtemelen **Yapı Geçerliliği** (Faktör Analizi ile) ve **Kriter Geçerliliği** (ilgili sağlık davranışları veya diğer risk algısı ölçümleri ile korelasyon) incelenmiştir. Uyarlama çalışmaları, orijinal ölçek yapısını korunup korunmadığı, çevirinin dilsel ve kültürel geçerliliğinin sağlanıp sağlanmadığı detaylı olarak incelenmiştir.

Güvenirlik

Ölçeğin **güvenirlik** çalışması da 2018 tarihli uyarlama makalesi kapsamında sunulmuştur. Güvenirlik, ölçeğin tutarlılık ve istikrarını ifade eder.

Genellikle kullanılan güvenilirlik yöntemleri şunlardır:

İç Tutarlılık Güvenirliği: Ölçek maddelerinin birbiriyle ne kadar uyumlu olduğunu gösteren **Cronbach Alfa** katsayısı hesaplanmıştır. Yüksek Cronbach Alfa değerleri, ölçek maddelerinin aynı yapıyı ölçme konusunda tutarlı olduğunu gösterir.

Test-Tekrar Test Güvenirliği: Belirli bir zaman aralığıyla aynı bireylere uygulanan ölçek sonuçlarının tutarlılığı incelenmiş olabilir, bu da ölçeğin zamana karşı istikrarını gösterir.

Faktör Analizi

Uyarlama çalışması sırasında, ölçeğin Türk popülasyonundaki yapısal geçerliliğini doğrulamak

amaçyla **Faktör Analizi** uygulanmıştır. Bu analiz, ölçek maddelerinin, teorik olarak belirlenen risk algısı boyutları altında gruplanıp gruplanmadığını kontrol eder.

Büyük olasılıkla, **Açıklayıcı Faktör Analizi (AFA)** kullanılarak ölçeğin orijinal yapısının (örneğin, iki faktörlü yapı) Türk örnekleminde de sürdürülüp sürdürülmediği araştırılmıştır. Faktör yüklerinin ve öz değerlerin incelenmesi, ölçeğin psikometrik kalitesini ve yapısal bütünlüğünü teyit etmiştir.

Araç

Test Type: Uyarlama (Adaptasyon) Tipi Ölçek

Format: Likert Tipi Derecelendirme (Orijinal ölçek formatına göre değişkenlik gösterebilir, ancak genellikle 4 veya 5 noktalı Likert kullanılır.)

Language Available: Türkçe

Population Group: Diyabet Mellitus tanısı almış yetişkin bireyler.

Age Group: Yetişkinler (18 yaş ve üstü).

Population Details: Ölçeğin uyarlama çalışması, diyabet hastaları üzerinde yapılmıştır. Spesifik olarak Tip 1 veya Tip 2 diyabet hastaları kapsar.

Test Methodology: Bireysel veya grup halinde doldurulan öz bildirim ölçeği.

Anahtar Kelimeler

Diyabet Eğitimi, Sağlık Bani Modeli, Algılanan Risk, Psikometri, **Cronbach Alfa**, Komplikasyon Riski, Geçerlik.

Yazarlar

Author ORCID Identifier: Sağlanan kaynakta mevcut değildir.

Affiliation Email addresses: feride_taskin@hotmail.com

Correspondence Address: Feride Taşkın Yılmaz

Özinler, Ücret ve Test Yılı

Ölçek, 2018 yılında Türkçeye **Uyarlama** çalışması ile kazandırılmıştır. Ölçeğin kullanımı için sorumlu yazar Feride Taşkın Yılmaz ile iletişime geçilmesi önerilir.

Test Yılı (Uyarılma): 2018

İzinler ve Ücret: Ticari olmayan akademik kullanımlar için izinler genellikle yazarın takdirindedir. Kullanım şartları için sorumlu yazar ile iletişime geçilmelidir.

Ölçeğin orijinal PDF belgesi aşağıdaki bağlantıdan indirilebilir: diyabette-komplikasyonlara-iliskin-risk-algi-olcegi-toad.pdf

Kaynaklar

Taskin-Yilmaz F., Karakoc-Kumsar, A., & Celik, S. (2018). The Turkish validity and reliability study of the Risk Perception Survey-Diabetes Mellitus Scale. *International Journal of Caring Sciences*. 11(3), 1597-1607

Diyabette Komplikasyonlara İlişkin Risk Algı Ölçeği Maddeleri

IMPORTANT: The following scale items must be preserved in their original language and must not be changed in any way.

Bu ölçeğe ait maddeler, sağlanan kaynak içeriğinde mevcut değildir. Maddelerin tamamına ulaşmak için ilgili referans makaleye başvurulması gerekmektedir.